

ANTÒNIA MIR ARGILAGUET (1898-1983)

Teresa Solé Mir

teresa.solemir@gmail.com

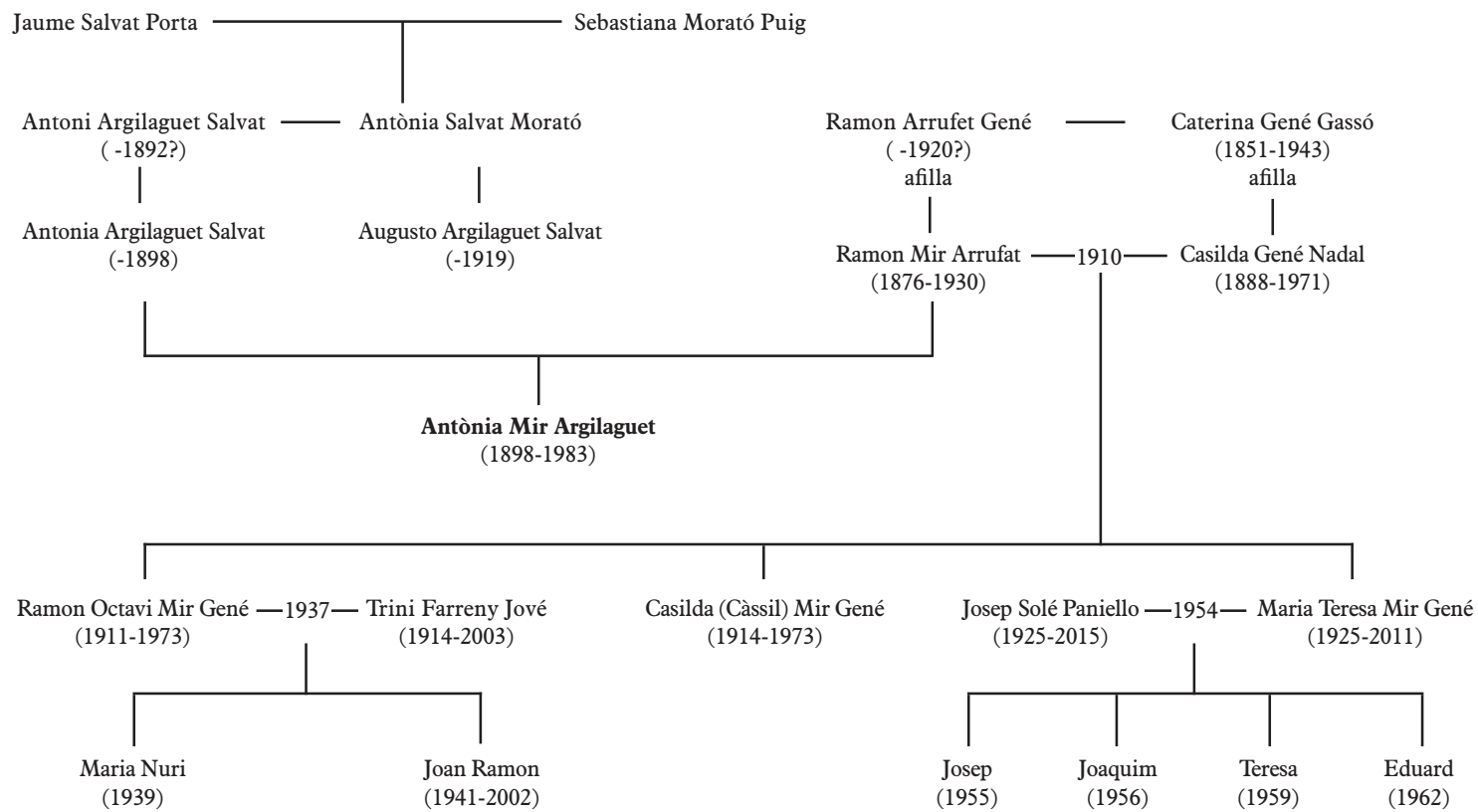
Resum: Aquesta semblança de la pintora Antònia Mir Argilagué descriu les circumstàncies de la seva vida, que transcorre entre Lleida i Altafulla, i mostra algunes de les seves obres, en particular les realitzades a Altafulla.

Paraules clau: Antònia Mir Argilagué, pintores catalanes S. XX, pintors d'Altafulla.

Abstract: This approach to the painter Antònia Mir Argilagué describes the circumstances of her life, which took place between Lleida and Altafulla, and shows some of her works, mainly those made in Altafulla.

Keywords: Antònia Mir Argilagué, Catalan female painters 20th century, Altafulla painters.

Antònia Mir Argilagué va néixer a Lleida el 25 d'agost de 1898, essent filla de Ramon Mir Arrufat (1876-1930), nascut a Les Borges Blanques, i d'Antònia Argilagué Salvat, nascuda a Altafulla. La informació sobre els pocs anys que va viure Antònia Argilagué Salvat es limita a tres dades —de qui és filla, de qui esposa i de qui mare— i al fet que va morir a Lleida pocs mesos després d'infantar, víctima d'una epidèmia de tifus en la qual sembla que se salvaven els autòctons però no pas els forasters. Deixava un vidu jove i una filla ben menuda, que va ser criada per Caterina Gené Gassó (1851-1943), a qui anomenava *mama*. I aquí cal fer una mica d'història dels entrellats familiars.

Una mica d'història familiar

Caterina Gené Gassó estava casada amb Ramon Arrufat Gené, que tenia una destileria a Lleida. Matrimoni sense fills, en Ramon es va afillar un nebot —Ramon Mir Arrufat— i la Caterina una neboda -Casilda Gené Nadal (1888-1971).

Estiuejaven a Sant Salvador, on van conèixer una senyora d'Altafulla, Antònia Salvat Morató¹, casada amb Antoni Argilaguuet Salvat², capità de vaixell, amb qui tenia dos fills: Antònia i Augusto. “Heu de venir a Lleida”, deien els uns; “heu de venir a Altafulla”, deien els altres; el cas és que es van fer amics. La relació entre ambdues famílies era estreta; Casilda Gené va anar a escola a Altafulla alguna temporada, i recordava una escena en la qual ella, encara nena, xalava obrint un munt de caixes amb l'Augusto, mentre que els grans ploraven: havien arribat les pertinences del capità, mort en el seu darrer viatge i enterrat a Montevideo.

Amb els anys, Ramon Mir i Antònia Argilaguuet es van casar. Va néixer la filla, va morir la mare, i la decisió de la Caterina fou clara: “De la nena ens n'ocupem nosaltres, i quan la Casilda sigui gran, que es casi amb en Ramon, i així tot queda a casa”. I tal dit, tal fet. Ramon Mir i Casilda Gené es van casar a Montserrat el 5 de maig de 1910. D'aquest matrimoni en va néixer un fill, Ramon Octavi (1911-1973), una filla, Casilda (1914-1973), i quan ningú no s'ho esperava va arribar al món Maria Teresa Mir Gené (1925-2011).

La relació entre els Mir i els Argilaguuet va tanmateix continuar. En Ramon i l'Augusto es van associar en termes comercials, i l'Augusto era sovint a Lleida, on va morir el març de 1919, víctima també del tifus, essent enterrat en el nínxol familiar.

Tot i que seguien estiuejant a Sant Salvador, en algun moment decideixen fer-ho a la platja d'Altafulla, malgrat l'oposició inicial de l'Antònia, per a

Foto 1

¹ Antònia Salvat Morató, àvia materna d'Antònia Mir, era filla de Jaume Salvat Porta i de Sebastiana Morató Puig (filla del metge titular Francesc Morató). Jaume Salvat i Sebastiana Morató van tenir 12 fills, dels quals en van sobreviure vuit, set noies i un noi. El noi, Jaume Salvat Morató, era l'avi de l'Antonieta de Ca Porqueres. Entre les noies, a més de l'esmentada Antònia, qui va ser àvia paterna de Martí Magriñà Sendra (fill de Magriñà Salvat).

² Antoni Argilaguuet Salvat, avi matern d'Antònia Mir, va ser capità de diversos vaixells que comerciaven amb Amèrica, almenys Polacra *Providencia* (1874-77) i Corbetes *Angela* (1877-78), *Maria Carolina* (1878-82), *Espana* (1882-84), *Alejandro Bosch* (1886-90) i *Josefa Formosa* (1892), dels quals en tenim constància per les pintures signades per José Pineda (de qui n'hi ha tantes al Museu Marítim de Barcelona) on hi apareix el nom del capità, així com per alguns quaderns de bitàcola.

qui “només era un pedregar”. Quan es va construir la casa? O només es va reformar? No ho sabem. En la imatge més antiga que en tenim [foto 1], l'Antònia és darrere la finestra, i davant de la porta hi ha la Càssil (Casilda filla), amb el cap descobert, i una altra nena. Podria ser el 1918? En qualsevol cas, i segons consta en escriptura de 29 de juliol de 1921, Caterina Gené, ja vídua, li ven per tres-centes pessetes la casa heretada del seu marit Ramon Arrufat a Casilda Gené. En un temps on moltes cases tenien nom en lloc de número, passa a ser coneguda com Ca la Casilda. Fins avui, i mentre hi hagi qui en guardi memòria.

Moments de la vida d'Antònia Mir

Va ser una nena molt mimada.

De petita va guanyar un concurs de disfresses *vestida de violeta*, és a dir, amb un vestit fet amb violetes naturals.

Ja de més gran, quan el seu pare es casa amb la Casilda, està una bona temporada interna a *l'Ensenyança*. “Si voleu que m’hi estigui, m’hi estaré, però em divertiré”. Entre les diversions, duia a terme amb companyes *malifetes* tals com posar magnèsia a l’orinal de la directora o entrar de nit al rebost per agafar provisions, i llegir llibres *prohibits*, entre els quals *La dama de les Camèlies*.

A Lleida vivien en una casa gran, amb pati, on també hi tenien la destil·leria, en terrenys que actualment ocupen els Maristes, entre Avinguda Catalunya i Avinguda de Madrid. Quan per llei les indústries han d’anar fora de la ciutat, compren una finca a la partida de Rufeia, a la vora de la carretera de Saragossa, que anomenen “la fàbrica”, tot i que a més de la fàbrica hi ha terres —tros— que porten uns torrers. De resultes d’uns conflictes familiars perden la casa, i el 1917 s’instal·len, de lloguer, al primer pis del número 12 del carrer Acadèmia —un pis que serà el domicili familiar fins el 1984³.

L'Antònia va estudiar magisteri, però el que més li agradava era dibuixar i pintar. Va ser alumna de Joaquim Xaudaró, que va viure a Lleida, on va muntar una acadèmia, entre 1916 i 1920. Va continuar formant-se en Belles Arts a Barcelona, estant a casa dels Chaffard-Masclans, amics de la Caterina, a Rosselló 232.

L’empenya decisiva li ve donada per Antoni Gelabert Alart, artista pintor que també passa els estius a Altafulla des de mitjans dels anys 20. El senyor Gelabert

³ Era un pis modernista, amb dos balcons al davant, una galeria al darrere, un passadís a banda i banda del rebedor, i moltes habitacions: cinc dormitoris, una sala-despatx, un menjador, una sala-estudi, una cuina, dos rebostos, i una única cambra de bany. El terra de les habitacions exteriors i el passadís era de mosaic hidràulic, amb dibuixos diferents en cada cas, i la resta, de rajola catalana. Algunes portes tenien vidrieres de colors, i la d’entrada, de fusta massissa treballada i amb espiell, era una preciositat.

l'anima a dedicar-se plenament a la pintura, i esdevé el seu gran mestre. L'Antònia el va tenir sempre present, i s'hi referia amb molta admiració i afecte.

Així mateix, gaudia acompanyant el seu pare en els viatges de negocis que feia amb els dos cotxes que va tenir —un Hispano Suiza i un Ford T. Anaven amb certa freqüència a Saragossa —entre els licors que fabricaven un es deia “Anís del Pilar”—, i també anaven a Altafulla —deia que més sovint del que ho fèiem als anys 60—, excursió que normalment comportava haver de canviar diverses vegades els pneumàtics, sobretot al Coll de Lilla.

Foto 2

Foto 3

Als anys 20 del segle passat hi comença a haver una petita colònia d'estiuejants a la platja d'Altafulla, en part estimulada per Caterina Gené, que era una persona molt sociable i convidava tothom a conèixer Altafulla: “Veniu, que hi estareu bé”. Entre les amistats lleidatanes que s'hi van fer casa, els Banqué-Colechá (actual 71, amb 18 a la façana) i “la dona del general”, a qui na Caterina va vendre per *dos duros simbòlics* uns patis que van esdevenir l'emblemàtica *Villa Remedios* (història que explica Joan Josep Vallvé als EA 45). D'aquesta època en tenim dues imatges, una amb criatures [foto 2], entre les quals Octavi (el quart a dalt, des del mar) i Càssil (amb barret, quarta a baix, des de la platja) i una altra amb petits i grans [foto 3], en la qual, a més dels ja esmentats, hi apareix l'Antònia, que és la noia asseguda a l'extrem, amb barnús i el cap cobert.

Va tenir diversos pretendents —algun molt insistent— i no en va voler saber res de cap. El casori no anava amb ella. Va romandre soltera per convicció, tant com va ser pintora per vocació.

Arriben moments difícils. El 1929 es crema la fàbrica; l'assegurança d'incendis no està pagada, i hi ha altres deutes... Ramon Mir, malalt des de feia uns mesos, mor a Altafulla —on també és enterrat— el 22 de juliol de l'any següent, pocs dies després del traspàs del Sr. Gelabert, també malalt a Altafulla, que és portat a Barcelona.

L'Antònia, l'Octavi, la Càssil i la Maria Teresa perden el pare; la Casilda perd el marit. La Caterina és gran, ja ronda la vuitantena. I cal tirar endavant...

Casilda Gené entra a treballar de caixera en uns magatzems; una part dels deutes els salda el senyor Josep Berenguer, que era el pagès arrendatari de la fàbrica, amb un préstec “que ja em tornarà quan pugui, Sra. Casilda”.

Antònia Mir, que fins aleshores havia estat “la nena”, acostumada a viure bé, també s’hi posa. Seguint la recomanació que tantes vegades li havia fet el senyor Gelabert, obre al carrer Major de Lleida un taller —“Les Arts”, Escola de Pintura— que aviat convoca el bo i millor de les noies lleidatanes. I quan pot votar, ho fa a l’esquerra.

Els estius, a Altafulla, tenen a despesa amigues de la família; l’Octavi i la Cassil acaben els estudis -perit químic i magisteri. Tots dos ja treballen, l’economia familiar va millorant... “I quan semblava que començàvem a tornar a estar bé, va venir la guerra”.

Les vicissituds d’aquells anys donen per escriure un llibre, i aquí cal fer-ho molt més curt. Al juliol del 36 la família està repartida entre Lleida i Altafulla; poc després són tots a Lleida. El 2 de novembre del 37 és el dia fatídic del primer bombardeig sobre la ciutat; una de les bombes parteix pel mig el *Liceu Escolar*, causant una mortaldat de nens... Es traslladen a la fàbrica, on ja produïen pa, oli i ametlles. El segon bombardeig té lloc el 27 de març del 38, i provoca una fugida massiva, coincidint amb la retirada de l’exèrcit republicà del front d’Aragó. Els voltants de la fàbrica estan plens de soldats acampats, dormint per terra... I decideixen marxar⁴. “Tantes coses que deixem aquí...”, diu l’Antònia. Un llarg trajecte, passant per situacions de tota mena... Finalment arriben a Solsona, on hi ha les oficines de l’exèrcit republicà i la Càssil té plaça de mestra, amb dret a pis, en una part del qual s’instal·len dos oficials; aquests aporten menjar, cuinat per la Casilda, que també fa de *mandonguera* en una carnisseria. Com que a Solsona no hi ha institut, passat l’estiu l’Antònia i la Maria Teresa se’n van a Barcelona. Els Gelabert, que són a Altafulla, han cedit el seu pis —al carrer Mallorca, 325— a l’Octavi, que treballa a les oficines del govern de Negrín, i la seva muller, Trini Farreny. A Cal Gelabert fan cap també l’Antònia i la Maria Teresa. Hi estan fins que, des de Solsona i des de Barcelona, es troben tots a Caldes de Montbui, aollits pels Germà-Chaffard.

Tornen a Lleida a principis de març del 39. El pis del carrer Acadèmia ha estat saquejat; sort que en un *tenderete* poden recuperar la vaixela que el capità va portar d’Amèrica! L’Octavi passa uns mesos a la presó; en surt quan ja ha nascut la seva filla

⁴ El 3 d’abril del 38 el comandament de l’exèrcit republicà en retirada vola el pont sobre el Segre —ja no pot marxar ningú més en direcció Tarragona/Barcelona. Aquell mateix dia les tropes franquistes entren a Lleida. No hi tornarà a haver pont fins al gener del 39.

Maria Nuri. Algú denuncia la Càssil, que el 33 havia guanyat oposicions i tenia plaça a Lleida, dient que l'havien vist llençant imatges de sants per les finestres de la Mariana. La denúncia és falsa, però d'ella se'n deriven *sanció i depuració*⁵.

Quatre dones al pis del carrer Acadèmia —cinc quan hi és també la Càssil. La Caterina és molt gran, i l'economia magra. Els estius lloguen la casa d'Altafulla a coneguts i durant el curs tenen a dispesa estudiants de Granja d'Escarp —el poble d'una amiga i veïna—, que aporten els productes de la terra i de la granja.

Caterina Gené —*mama* per a l'Antònia, *tia* per a la Casilda, i *padrina* per als altres— mor el novembre del 43, als 92 anys.

L'Antònia instal·la a casa, al costat del menjador, el seu estudi-escola. *Lo quarto de la pintura*, ple de cavallets, es mantindrà fins entrats els 60, i després —quan ja només hi quedi un únic cavallet plantat— en conservarà el nom. A més de les classes, per la tarda, i de pintar per encàrrec, fa tres exposicions a Lleida els anys 47, 49 i 52, les dues primeres a l'IEI (Institut d'Estudis Ilerdencs) i la darrera al Cercle de Belles Arts. Amb les seves alumnes hi manté una relació propera; tant com donar consells i orientacions, li agrada explicar anècdotes de la seva vida, i fan festa grossa cada 13 de juny.

Foto 4

⁵ L'envien a Preixana, després a Cervera, i no pot tornar a treballar a Lleida fins el curs 55-56.

Podem veure la pintora [foto 4] davant d'algunes obres de la seva primera exposició. Aleshores és prou coneguda, com palesa la caricatura que Niko (Nicolás Martínez Lage) li fa el mateix any 47 [foto 5], que en capta l'expressió amb molt d'encert i gràcia, o l'apunt de Josep Maria Martínez Lozano, que la mostra pintant al seu estudi, vora l'estufa de pinyola —alimentada també amb clafolls d'ametlla en dates assenyalades— que era l'única calefacció del pis [foto 6].

Foto 5

Foto 6

Van passant els anys. La seva germana Maria Teresa, que treballa a les oficines del Col·legi de Metges amb horari de matí i tarda, es casa el 1954 amb Josep Solé Paniello (1925-2015). En Josep accepta anar a viure amb la família de la seva dona, així com que aquesta continuï treballant. I entre el 55 i el 62 anem arribant al món quatre germans Solé Mir. Això també suposa un canvi radical en la vida de l'Antònia. Amb tanta criatura per casa, la tranquil·litat a què estava acostumada s'esvaeix. Té tanmateix una bona relació amb el cunyat; així s'explica que, tant com evitava ser fotografiada, s'avingui a deixar-se retratar davant la porta d'Altafulla, disposada amb tots els estris a començar una jornada de pintura de paisatge al natural [foto 7], o pintant un gerro amb flors al terrat [foto 8]. Diria que aquesta és una foto *preparada*, perquè l'Antònia pintava asseguda, i amb una bata que de tanta pintura com anava acumulant s'acabava aguantant dreta.

Foto 7

Foto 8

Foto 9

Aquestes dues imatges són de mitjan dels 50; en tenim una altra, posterior, que la mostra ben riallera [foto 9]. És en un berenar a l'ermita de Sant Antoni. Hi apareixen quatre dones Mir —Maria Nuri, Maria Teresa, Antònia i Càssil—, i dos Solé Mir —Quim i qui escriu això.

El 1962 l'Ajuntament li encarrega la realització de vuit retrats de diversos lleidatans il·lustres, que van ser exposats al Palau de la Paeria. Aquests retrats la van tenir ocupada i amoïnada una bona temporada, i encara hi va haver un nou encàrrec de quatre retrats més el 77.

Uns arriben, i altres se'n van. Casilda Gené el juliol del 71; Octavi Mir l'agost del 73; Casilda Mir aquell mateix octubre. L'Antònia continua vivint amb els Solé-Mir, i durant uns anys es dedica gairebé més al ganxet que a la pintura.

Cap a finals dels 70, la casa Pintures Tarròs inaugura la seva primera botiga amb una mostra col·lectiva de pintors lleidatans. Amb aquest motiu uns perits vinguts

de Barcelona la visiten per taxar les seves obres, a efectes de fiança per tal de ser exposades, i a l'Antònia se li obren uns ulls com taronges. Mai havia imaginat que poguessin valdre tant!

Foto 10

El cas és que s'hi torna a posar amb ganes, només per gust, perquè no té intenció de vendre res. I així, ja entrada en la vuitantena, reprèn una de les seves aficions preferides: les miniatures de flors, en taules de 14 x 18 cm. Trasllada a aquest format pintures ja realitzades, i així no corre el risc que les flors es panseixin. Quan la seva vida arriba a port, el 25 de març de 1983, havent estat amb plenitud de facultats pràcticament fins al darrer dia, en deixa dues d'inacabades [foto 10]

L'obra d'Antònia Mir Argilaguet

La tècnica era sempre la mateixa: primer dibuix amb carbó, i després pintura a l'oli, barrejant els colors a la paleta o directament sobre la tela o la taula, utilitzant pinzells, i alguna vegada espàtula. L'acabament de cada obra comportava signatura i una capa de vernís.

Foto 11

Foto 12

Foto 13

Pintora d'estudi, la majoria dels seus quadres són flors i bodegons, tal com palesen els fulls de presentació de les seves tres exposicions —1947 [foto11], 49 [foto 12] i 52 [foto 13].

Podem veure a continuació, ja amb colors, dos exemples de les seves pintures de flors [fotos 14 i 15] i dos dels seus bodegons [fotos 16 i 17].

Foto 14

Foto 15

Foto 16

Foto 17

Tot i que també va pintar retrats, en aquest àmbit no s'hi acabava de trobar a gust, i patia més que gaudia, potser perquè en la seva concepció figurativa el retrat li ve imposat, mentre que en les altres formes pot expressar la seva mirada de manera més lliure i personal...

La part menys coneguda de la seva obra és la pintura de paisatges d'Altafulla, que pràcticament no han sortit de l'esfera familiar; alguns d'aquests paisatges són apunts inacabats, altres no estan signats, ni envernissats, n'hi ha que tenen la pintura esquerdada i fins i tot la tela algun estrip... però en tots ells es percep la destresa i sensibilitat d'Antònia Mir.

Aquí en tenim una mostra. Amb l'excepció de La Casa de les Escaltes [foto 18], tots els altres presenten una Altafulla que ja és passat: la platja [foto 19], les dues visions del poble [fotos 20 i 21], els quatre exemples d'hortos i sínies [fotos 22, 23, 24 i 25], que em sap greu no poder ubicar, i els pins de Sant Antoni amb castell i església al fons [foto 26].

Foto 18

Foto 19

Foto 21

Foto 20

Foto 22

Foto 23

Foto 24

Foto 25

Foto 26

Antònia Mir, vista d'aprop

A Altafulla era Antonieta; a Lleida, Antònia; per als nebots Solé Mir, la tieta Antònia, i com que el nom resultava llarg i complicat de pronunciar, el vam escurçar, anomenant-la simplement Toto (amb les dues 'o' tancades).

Tota persona és un misteri. Com era Antònia Mir, la tieta Antònia? Quan jo la vaig conèixer ja havia fet els seixanta. Amb ella vaig compartir sempre habitació a Altafulla, i molts anys a Lleida. La recordo senzilla, discreta, sensible. Molt casolana, pràcticament no sortia de casa; no en tenia cap necessitat. Fins i tot encarregava als nebots que li anéssim a comprar les poques coses que li eren imprescindibles: tubs de pintura a l'oli -casualment de marca Mir-, pinzells, bastidors —distingint entre figura i paisatge—, i el tint per al cabell.

Jo de petita quedava embadalida veient amb quina pulcritud i dedicació netejava els pinzells i es rentava les mans quan acabava de pintar, o presenciant el ritual diari del pentinat, fent-se el monyo amb postissos i un munt d'agulles.

Tant si pintava, cuinava un arròs a la cassola, cosia una vora o llegia el diari, l'actitud era la mateixa: serena i centrada.

Lo quarto de la pintura era el seu santuari, i així mateix a estones la nostra sala de jocs. Tot i que estàvem ben advertits que no havíem de tocar res, alguna vegada li havíem desmuntat el model del bodegó que pintava; tinc ben present el cas d'un cistell tombat i unes cireres escampades sobre un drap: amb la més bona intenció vam

redreçar el cistell i hi vam posar les cireres... “Ai, aquests xiquets!” També algun cop, d’esvalotats que estàvem, li fèiem perdre la molta paciència que tenia. Com a darrer recurs, telefonava a la mare: “Escolta, que aquests s’estan matant i m’hauré de treure la sabatilla...” No se la va treure mai.

Gens sofisticada en els seus gustos culinaris, li agradaven tots els productes del porc, les arengades amb raïm i el berenar de pa amb vi i sucre, que algun cop ens havia preparat. A Altafulla gaudia amb els sipionets (directes a la cassola amb un rajolí d’oli, fins que la tinta despresada ho ennegria tot) i els verats a la vinagreta (molta ceba trinxada, verats nets de cap i tripa, sal i pebre, un raig d’oli, més de vinagre i una estona al forn). Baixava a la platja amb vestit de bany negre, barnús i gorra de goma de color verd poma. Quan es banyava, més que nedar, que també ho feia, es deixava anar dins l’aigua, fent el mort.

Em sap greu no haver parat més atenció a les coses que contava de la seva infantesa i joventut, com ara les relacionades amb tradicions i festes populars, o amb la proximitat que tenien a Sant Salvador amb Pau Casals —que, segons deia, es passava el dia tocant el violoncel, tant sol com acompanyat d’altres músics que el visitaven⁶.

L’única vegada que la vaig veure trasbalsada va ser quan, de forma inesperada, va morir el seu germà Octavi. “No puc parlar, no puc parlar”, eren les seves úniques paraules, quedant diversos dies en estat de xoc.

Com era la seva relació amb la Casilda? En recordo poca cosa. Era propera, correcta i “normal” —sense entrar en possibles disquisicions de psicologia profunda. A la taula rodona del menjador seien una al costat de l’altra. Sempre havien viscut juntes, i disposades a tirar endavant en qualsevol circumstància. El que tinc clar és que la Toto era germana dels Mir Gené. Germana, sense afegits. No vaig saber fins bastant tard que només ho era de pare, i encara fins molt més tard no vaig saber que, en els anys més difícils, l’Antònia va contribuir a la minsa economia familiar venent unes terres que tenia per Tamarit, que la deixaven sense cap propietat pròpia (la redundància és volguda).

La seva passió era la pintura, i en va poder fer la seva professió. Hauria pogut pintar com ho va fer, havent estat casada?

No va ser ambiciosa, tanmateix, o només fins al punt que ho podia ser una dona de la seva època i en les seves circumstàncies...

“Em moriré amb la sensació d’haver pintat poc”, va dir més d’una vegada. Potser sí, que hagués pogut pintar més, perquè també s’ocupava de feines de la casa; i potser també hagués pogut *pintar* més —en el sentit figurat del verb— si les seves

⁶ És cert, si més no pel que es diu dels estius de 1911 i 1912 a <http://www.paucasals.org/ca/MUSEU-Villa-Casals/> (vist 16/6/21). Vés a saber si un dels motius d’anar a Altafulla té relació amb aquest fet...

circumstàncies vitals haguessin estat unes altres, o si hagués tingut un marxant en els seus anys de plenitud...

Malgrat tot, va pintar molt. Va poder viure de la seva feina, i també va pintar perquè gaudia fent-ho, sense més. Quan el tiet Octavi venia a veure la família, passava revista als seus quadres, i sempre en trobava algun que li feia el pes: “Aquest m’agrada; me l’emporto”, deia. I l’Antònia ho acceptava. També els nebots ens *apropiàvem* de les seves obres, escrivint amb llapis el nom de qui havia fet l’elecció al darrere de la tela. Ho fèiem amb llapis, perquè en cas que el quadre fos venut, cosa que va passar en més d’una ocasió, el nom podia esborrar-se fàcilment.

Els germans Solé Mir vam viure la infantesa amb padrina (Casilda) i tietes (Antònia i Càssil), a més de mare i pare. Passàvem els estius a Altafulla, acompanyats de padrina i tietes —els pares, fins que començaven vacances a mitjan d’agost, només venien els caps de setmana, de dissabte tarda a diumenge havent dinat. L’estiu del 71 va ser el darrer a Altafulla de la padrina Casilda, el del 72 el darrer que hi va ser la tieta Càssil. L’estiu del 73 la Toto va ser l’acompanyant adulta dels dos Solé Mir petits, que ja no ho érem gaire; una vegada organitzades les qüestions domèstiques, tant si entràvem com si sortíem, de la Toto no vam sentir ni queixes ni retrets. I així hi va haver més estius...

Què trobem fent un repàs a la vida d’Antònia Mir Argilaguet? És testimoni d’una època passada, i d’unes relacions familiars curioses, o poc habituals. Nascuda nena de casa bona, soltera per convicció, pintora professional, vivint durant una bona colla d’anys dins un nucli familiar format només per dones, i havent experimentat les penúries de la guerra i la postguerra, ben entrada en la seva maduresa —per no dir entrant en la *tercera edat*— esdevé també mainadera i cuinera... I en tota situació, paciència, tolerància, acceptació i bondat.

Amb setanta-cinc anys, no li queda més família directa que la seva germana petita. Els nebots anàvem marxant de casa per estudiar a Barcelona, i la Maria Teresa i en Josep en van tenir cura, tot i que va gaudir d’autonomia fins al final. Van ser uns anys plàcids, els darrers de la Toto. Sense renunciar a les seves aficions -la pintura i el ganxet-, gens ociosa, sempre fent una cosa o altra, i mai amb pressa, amb el dia a dia ja en tenia prou.

Aquest escrit ret tribut a la tieta, a la dona, a la pintora, a Antònia Mir Argilaguet.

Referències

L’estiu del 99 vaig demanar als meus pares que em parlessin de les seves vides i de les seves famílies. Ells anaven dient —tots dos tenien bona memòria—, i jo anava prenent nota, preguntant si no acabava d’aclarir-me. Vam passar així moltes estones —delicioses— al llarg de bastants dies. La mare era aleshores la supervivent més gran

tant de la família com de la platja d'altres temps, i a més del que recordava, també em va fer saber tot el que li havien explicat de quan ella encara no havia nascut. Algunes dades em van venir de nou, i altres que ja coneixia es van situar dins una perspectiva més ampla. Moltes de les expressions del text recullen literalment les seves paraules.

Uns anys abans, a inicis dels 80, l'Antonieta Salvat Roca ja m'havia informat sobre la descendència de l'àvia Sebastiana i les relacions de parentiu -tot i que llunyà, el vincle entre les famílies de Lleida i d'Altafulla s'havia mantingut. El full en què ho vaig anotar, que creia perdut, va aparèixer casualment quan començava a redactar aquesta semblança.

Nuri Mir Farreny (cosina), i Josep, Quim i Eduard Solé Mir (germans) també m'han proporcionat informació i materials gràfics, que agraeixo.

La resta és fruit de records i vivències personals.